ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485[1]

รสนันท์ สุขเอียด[2]

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และการชลประทาน อีกทั้ง ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันสาธารณสมบัติของแผ่นดินกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 เป็นกฎหมายที่คุ้มครองสาธารณสมบัติของแผ่นดินและสาธารณชน โดยที่พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 นั้น ไม่เพียงแต่จะมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันเขตชานคลอง คันคลอง ป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดกับทางน้ำชลประทาน ซึ่งล้วนแต่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่สำคัญอันเป็นทรัพย์สินของชาติและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนทั้งสิ้นเท่านั้น ยังมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตามกฎหมายชลประทานอีกหลายประการ เช่น มาตรา 13 ตรี เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้มีอำนาจสั่งให้หยุด เรือหรือแพ หรือมีอำนาจจับบุคคลขณะกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย อันเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายเฉพาะ เป็นต้น อีกทั้ง พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยมีบทบัญญัติระหว่างรัฐกับเอกชน ซึ่งถือเป็นกฎหมายเฉพาะที่เป็นกฎหมายมหาชนที่มีโทษทางอาญา หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานและยังมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้กฎหมายดังกล่าวมีความล้าสมัย อันส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 หลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาอำนาจของนายช่างชลประทานในการอนุญาต ตามมาตรา 23 หรือมาตรา 25 กรณีทับซ้อนในพื้นที่ป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และที่ราชพัสดุ

กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 มาตรา 5 ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าทางน้ำใดเป็นทางน้ำชลประทานและเป็นประเภทใด อันจะส่งผลให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485

---

[1]บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ์ เทพสุเมธานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทรัมพรรย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เตชะมา

[2]นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มีอำนาจในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนังต่าง ๆ โดยบทบัญญัติอันเกี่ยวกับการบำรุงรักษาได้ให้อำนาจนายช่างชลประทานในการพิจารณาอนุญาต ตามมาตรา 23 วรรคหนึ่งว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้าง แก้ไข หรือต่อเติมสิ่งก่อสร้าง หรือปลูกปักสิ่งใดรุกล้ำทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนัง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน” และมาตรา 25 วรรคหนึ่งว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการกีดขวางทางน้ำชลประทาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน” จากบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ใดจะกระทำการอันมีลักษณะเป็นการรุกล้ำทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนัง ตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง หรือกระทำการอันมีลักษณะเป็นการกีดขวางทางน้ำชลประทาน ตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง ย่อมเป็นอำนาจของนายช่างชลประทานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

อย่างไรก็ตาม เมื่อการได้มาซึ่งที่ดินเพื่อก่อสร้างทางน้ำชลประทานอันเป็นกิจการชลประทานมีกรณีการขออนุญาตใช้ที่ดินของส่วนราชการอื่น เช่น พื้นที่ป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น โดยที่กฎหมายป่าไม้ กฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ และกฎหมายที่ราชพัสดุ มีการกำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยแยกพิจารณาตามประเภทของที่ดินของรัฐนั้น ๆ เมื่อมีการก่อสร้างทางน้ำบนที่ดินของส่วนราชการอื่นที่ได้มีการขออนุญาตดังกล่าว และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ทางน้ำนั้นเป็นทางน้ำชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 แล้ว ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนกันของอำนาจนายช่างชลประทานในการอนุญาตตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 25 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 กับอำนาจในการอนุญาตตามกฎหมายป่าไม้ กฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ และกฎหมายที่ราชพัสดุ กรณีดังกล่าวเกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 มาตรา 23 วรรคหนึ่ง และมาตรา 25 วรรคหนึ่ง

กรณีการอนุญาตให้ใช้พื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำที่กรมชลประทานครอบครองทำประโยชน์ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นทางกฎหมายไว้ ในเรื่องเสร็จที่ 1430/2561 ว่า “บทบัญญัติมาตรา 23 วรรคหนึ่ง และมาตรา 25 วรรคหนึ่ง มิได้เป็นบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจของนายช่างชลประทานในการอนุญาตให้บุคคลใดใช้พื้นที่อ่างเก็บน้ำและบริเวณโดยรอบ ประกอบกับพื้นที่อ่างเก็บน้ำและบริเวณโดยรอบที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำดังกล่าวเป็นพื้นที่ซึ่งกรมชลประทานได้รับอนุญาตจากหน่วยงานอื่นของรัฐให้ครอบครองทำประโยชน์เพื่อการชลประทาน หากบริษัทฯ ประสงค์ก่อสร้างระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบลอยน้ำหรือแบบบนดิน ในพื้นที่ที่กรมชลประทานครอบครองทำประโยชน์ ก็สมควรให้หน่วยงานอื่นของรัฐที่เป็นผู้ดูแลพื้นที่ดังกล่าวพิจารณาและปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป”

ผู้ศึกษาเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 23 วรรคหนึ่ง และมาตรา 25 วรรคหนึ่ง ที่มีการกำหนดให้อำนาจนายช่างชลประทานในการอนุญาตนั้น ไม่มีความชัดเจนว่าหากเป็นกรณีทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนังอันเป็นส่วนหนึ่งของทางน้ำชลประทานอยู่ในพื้นที่ที่ทับซ้อนกับพื้นที่ป่าไม้

เขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือที่ราชพัสดุแล้ว นายช่างชลประทานมีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตกรณีดังกล่าวหรือไม่ ส่งผลให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เกิดปัญหาการตีความ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับหลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมายอาญา และทฤษฎีกฎหมายสามชั้นในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายเทคนิค ทำให้เห็นว่าเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานในการค้น กรณีสั่งให้หยุด หรือจอดเรือ หรือแพ ตามมาตรา 13 ตรี (1)

กล่าวคือ บทบัญญัติอันเกี่ยวกับการบำรุงรักษาได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้มีอำนาจตามมาตรา 13 ตรี (1) ว่า “ให้เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่เก็บค่ารักษาทางน้ำชลประทาน หรือดูแลรักษาทางน้ำชลประทาน คันคลอง ชานคลอง ทำนบ พนัง หมุดระดับหลักฐานหรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการชลประทาน มีอำนาจดังต่อไปนี้ (1) สั่งผู้ควบคุมเรือ แพ ที่ผ่านหรือจะผ่านทางน้ำชลประทานให้หยุด หรือจอดเรือ หรือแพ ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้” โดย “เจ้าพนักงาน” ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 คือ เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการชลประทาน และหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งอธิบดีกรมชลประทานได้แต่งตั้งด้วย

อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว บางฐานความผิดหากมีการกระทำความผิดบนเรือ หรือแพ ซึ่งเป็นที่รโหฐาน อาจมีการซ่อนวัตถุที่เป็นความผิดซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางน้ำชลประทาน และอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในสังคมที่ใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการเกษตรกรรม หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สุขอนามัย อันเป็นความเสียหายที่ร้ายแรงต่อสาธารณะ เนื่องจากน้ำเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ เช่น กรณีความผิดตามมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดห้ามมิให้ทิ้งมูลฝอย ซากสัตว์ ซากพืช เถ้าถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูกหรือการบริโภค เป็นต้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดแล้ว เจ้าพนักงานตามกฎหมายชลประทานอาจจะมีความจำเป็นต้องเข้าไปในเรือ หรือแพ เพื่อทำการค้นหรือตรวจสอบการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 เป็นกฎหมายที่คุ้มครองสาธารณสมบัติของแผ่นดินและสาธารณชน ดังแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1707 - 1708/2506 ที่วางหลักว่า “บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 มีวัตถุประสงค์คุ้มครองสาธารณสมบัติของแผ่นดินอันเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสาธารณชน...” ประกอบกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 มีบทบัญญัติระหว่างรัฐกับประชาชนโดยที่รัฐมีฐานะเหนือกว่าประชาชน จึงเป็นกฎหมายมหาชน ซึ่งวัตถุประสงค์ของกฎหมายมหาชนมีขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ การที่บทบัญญัติมาตรา 13 ตรี (1) มีการกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายมีอำนาจในการสั่งให้หยุดหรือจอดเรือหรือแพดังกล่าว แต่ไม่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเข้าไปในเรือหรือแพ เพื่อทำการค้นหรือตรวจสอบได้นั้น ส่งผลให้ไม่สามารถป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้นกับทางน้ำชลประทานอันเป็นสาธารณสมบัติ

ของแผ่นดินได้ เมื่อเกิดความเสียหายย่อมเป็นความเสียหายต่อสังคมในวงกว้างอันเป็นความเสียหายที่ร้ายแรง ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายมหาชนที่มีเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ทำให้เห็นว่าเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ

เนื่องจากเจ้าพนักงานตามมาตรา 13 ตรี เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายเฉพาะ มิใช่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ควรกำหนดเหตุในการค้นที่สอดคล้องกับมาตรา 92 และกำหนดข้อจำกัดเรื่องเวลาในการค้นที่สอดคล้องกับมาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ในมาตรา 13 ตรี (1) ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจทำการค้นที่รโหฐานตามกฎหมายเฉพาะได้ อย่างไรก็ตาม แม้การกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานในการค้นในที่รโหฐานจะมีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่เป็นการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพของประชาชน จึงต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนโดยจำกัดเสรีภาพน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

ประเด็นปัญหาที่สาม ปัญหาการกำหนดโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา 23 หรือมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485

ในกรณีปัญหาการกำหนดโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา 23 หรือมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 นั้น ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 37 วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2518 กำหนดว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 23 วรรคหนึ่ง มาตรา 25 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” มาตราดังกล่าวเป็นการกำหนดโทษกรณีมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 23 วรรคหนึ่ง คือ กระทำการอันเป็นการรุกล้ำทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนัง โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน หรือกรณีมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 25 วรรคหนึ่ง คือ กระทำการอันเป็นการกีดขวางทางน้ำชลประทานโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน

เนื่องจากทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง เขตพนัง เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน และเป็นกิจการที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผู้ใช้น้ำภาคเกษตรกรรม การพลังงาน การสาธารณูปโภค การอุตสาหกรรม และเป็นกิจการที่ป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ หากมีการกระทำอันเป็นการรุกล้ำหรือกีดขวางโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายช่างชลประทาน อาจทำให้ระบบการชลประทานไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ส่งผลกระทบต่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค การอุตสาหกรรมซึ่งใช้น้ำจากทางน้ำชลประทาน เป็นต้น ย่อมเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสังคมในวงกว้าง การที่มาตรา 37 วรรคหนึ่งกำหนดอัตราโทษดังกล่าวนั้นเป็นการกำหนดอัตราโทษที่ต่ำเกินไป ประกอบกับมาตรา 37 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่ พ.ศ. 2518 อันเป็นระยะเวลานานแล้ว บทลงโทษจึงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับสภาพความร้ายแรงของการกระทำความผิด ส่งผลให้ประชาชนไม่เกรงกลัวต่ออัตราโทษและอาจเกิดการกระทำความผิดอยู่เรื่อย ๆ จากการศึกษาพบว่าการกำหนดอัตราโทษดังกล่าวไม่สอดคล้องกับ

ทฤษฎีกฎหมายสามชั้นในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายเทคนิค หลักความได้สัดส่วน และวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ทำให้เห็นว่าเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาอำนาจของนายช่างชลประทานในการอนุญาต ตามมาตรา 23 หรือมาตรา 25 กรณีทับซ้อนในพื้นที่ป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และที่ราชพัสดุ

ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมปัญหาของนายช่างชลประทานในการอนุญาตตามมาตรา 23 หรือมาตรา 25 กรณีทับซ้อนในพื้นที่ป่าไม้ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และที่ราชพัสดุ และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอันเกี่ยวกับการอนุญาตกรณีทับซ้อนกับที่ดินของรัฐที่อยู่ในความดูแลของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นอันอาจเกิดขึ้นในอนาคตอีกควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 23 และมาตรา 25 โดยเพิ่มบทบัญญัติในวรรคท้าย ดังนี้

มาตรา 23 วรรคหนึ่ง “ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้าง แก้ไข หรือต่อเติมสิ่งก่อสร้าง หรือปลูกปักสิ่งใด หรือทำการเพาะปลูก รุกล้ำทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนัง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน ในกรณีที่มีการฝ่าฝืน นอกจากที่ผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว เมื่อโจทก์ร้องขอก็ให้ศาลสั่งให้รื้อถอนสิ่งที่รุกล้ำนั้นด้วย”

ผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติมาตรา 23 วรรคท้ายว่า “การอนุญาตตามวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่กรมชลประทานได้มีการขอใช้ที่ดินจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอื่น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

มาตรา 25 วรรคหนึ่ง “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการกีดขวางทางน้ำชลประทาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนนอกจากที่ผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว เมื่อโจทก์ร้องขอก็ให้ศาลสั่งให้รื้อถอนสิ่งกีดขวางนั้นด้วย”

ผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติมาตรา 25 วรรคท้ายว่า “การอนุญาตตามวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่กรมชลประทานได้มีการขอใช้ที่ดินจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอื่น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

2. ปัญหาไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานในการค้น กรณีสั่งให้หยุด หรือจอดเรือ หรือแพ ตามมาตรา 13 ตรี (1)

ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับทางน้ำชลประทานอันอาจส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 13 ตรี (1) ดังนี้

มาตรา 13 ตรี “ให้เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่เก็บค่าบำรุงทางน้ำชลประทาน หรือดูแลรักษาทางน้ำชลประทาน คันคลอง ชานคลอง ทำนบ พนัง หมุดระดับหลักฐานหรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการชลประทาน มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สั่งผู้ควบคุมเรือ แพ ที่ผ่านหรือจะผ่านทางน้ำชลประทานให้หยุด หรือจอดเรือ แพ ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้...”

ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเป็นว่า มาตรา 13 ตรี “ให้เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่เก็บค่าบำรุงทางน้ำชลประทาน หรือดูแลรักษาทางน้ำชลประทาน คันคลอง ชานคลอง ทำนบ พนัง หมุดระดับหลักฐานหรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการชลประทาน มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สั่งผู้ควบคุมเรือ แพ ที่ผ่านหรือจะผ่านทางน้ำชลประทานให้หยุด หรือจอดเรือ แพ ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจเข้าไปในเรือหรือแพนั้นในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ในกรณีที่มีหลักฐานอันสมควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจค้นสิ่งที่เกี่ยวข้องด้วย”

3. ปัญหาการกำหนดโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา 23 หรือมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485

ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อเป็นการการกำหนดโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา 23 หรือมาตรา 25 ให้เหมาะสม ควรแก้ไขอัตราโทษในบทบัญญัติมาตรา 37 วรรคหนึ่ง ดังนี้

มาตรา 37 วรรคหนึ่ง “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 23 วรรคหนึ่ง มาตรา 25 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ...”

ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเป็นว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 23 วรรคหนึ่ง มาตรา 25 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ...”

เอกสารอ้างอิง

กรมชลประทาน. **คู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) การขอใช้และจัดหาที่ดิน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กองพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง, 2562.

กรมชลประทาน. **สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485** [Online]. available URL: https://www.rid.go.th. 2563 (กรกฎาคม, 15).

บัญญัติ บุญมา. **การเวนคืนกับการประเมินค่าทรัพย์สิน** [Online]. available URL: https://www.thaiappraisal.org/thai/yourarticlesnews/your_view.php?strquery=your9.htm. 2565 (สิงหาคม, 23).

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การอนุญาตให้เอกชนใช้พื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำที่กรมชลประทานครอบครองทำประโยชน์เพื่อการพัฒนาระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบลอยน้ำ เรื่องเสร็จที่ 1430/2561.

เสาวคนธ์ สุดสวาท และคณะ. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการแปรสภาพการบริหารทรัพยากรน้ำให้เป็นกิจกรรมเอกชน**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2544.